

А.А. Голик – студентка III курсу
Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ;
науковий керівник – викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ **В.О. Панкратова**

СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ У ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Однією із відчутно значущих соціальних проблем для України є злочинність. Так, кожен 8-9 злочин в Україні вчинюється неповнолітніми. Поширення злочинності серед них випереджає її загальне зростання, а кількість підлітків, що вчинили злочин повторно, за останні роки збільшилась більш як на 19 %. Тому постає актуальне питання про ефективну соціальну реабілітацію неповнолітніх, які знаходяться під впливом пенітенціарної системи.

Над проблемою забезпечення прав неповнолітніх вихованців пенітенціарних закладів працювали Ю.М. Антонян, А.І. Долгова, Є.Г. Мартинчик, В.А. Серебрякова, І.К. Туркевич, С.В. Турцевич, Д.А. Шестаков.

Щодо проблеми прав неповнолітніх правопорушників, існує ряд правових документи, прийняті Організацією Об'єднаних Націй: “Міжнародна Конвенція про права дитини” (1989 р.), “Стандартні мінімальні правила, стосовно відправлення правосуддя по відношенню до неповнолітніх” (1985 р.), “Керівні принципи для попередження злочинності серед неповнолітніх” – прийняті в Ер-Ріяді (1990 р.), “Правила захисту неповнолітніх, які позбавлені волі” (1990 р.) та інші.

В Стандартних мінімальних правилах поводження з ув'язненими відображені деякі основи. Так, наприклад: Стаття 26.1: проголошує: метою виховної роботи із неповнолітніми є забезпечення опіки, захисту, освіти й професійної підготовки з метою надання їм допомоги для виконання соціально-корисної ролі у суспільстві.

Стаття 26.2: неповнолітнім у виправних закладах повинен забезпечуватись догляд, захист і вся необхідна допомога – соціальна, психологічна, медична, фізична, а також допомога в освіті і професійній підготовці, які можуть знадобитись їм з урахуванням віку, статі й особистості, а також інтересів їм повноцінного розвитку.

На законодавчому національному рівні передбачений спектр прав та гарантій для неповнолітніх злочинців, які знаходяться в місцях позбавлення волі:

- право на умови і послуги, відповідні до всіх вимог гігієни і поваги гідності людини;
- виховні заклади для неповнолітніх повинні відповідати меті перевиховання перебуваючи в них неповнолітніх при виділенні належної уваги потребі в усамітненні, емоційним стимулам, змозі спілкуватись з однолітками і участі в заняттях спортом, фізкультурою і проведенні дозвілля;

- право користуватися власним одягом, забезпечення неповнолітнього їжею, чистою питною водою в будь – який час;
- право на отримання освіти, доступ до бібліотеки, котра має необхідну добірку як навчальних, так і розважальних книг і періодичних видань;
- можливість обирати види робіт, їх оплата тощо.

Одним із важливих напрямів забезпечення прав неповнолітніх в місцях позбавлення волі є створення умов для освіти неповнолітніх.

В цій сфері діяльності органів і установ виконання покарань за останні роки відбулося багато позитивних зрушень. Про це свідчать розширення мережі загальноосвітніх навчальних закладів, відновлення навчальних професійних центрів.

Сьогодні у виховних колоніях для засуджених неповнолітніх створені визначені законодавством умови утримання, що сприяють особистісному розвитку вихованців, їх психологічній та соціальній підтримці. Так у всіх виховних колоніях функціонують середні загальноосвітні школи II та III ступеня. На початок 2009-2010 навчального року за парти загальноосвітніх шкіл виховних колоній сіли 1 137 вихованців, з яких: у школі II ступеню (6-9 класи) – 410 учнів, у школі III ступеню (10-11 класи) – 727 учнів. Навчально-виховний процес у середніх загальноосвітніх школах виховних колоній забезпечують 132 педагогічних працівники, з яких 58 – вчителі вищої категорії, 49 – першої, 13 – другої та 12 – мають категорію фахівця.

Крім обов'язкових навчальних занять, у загальноосвітніх школах виховних колоній проводяться індивідуальні, групові, факультативні, що передбачені окремим розкладом і спрямовані на задоволення освітніх інтересів учнів та розвитку їх творчих здібностей і нахилів. На початок нового навчального року у школах виховних колоній організовано роботу 95 предметних гуртків, у які зараховано 1 789 вихованців.

З огляду на соціальну сутність мети ресоціалізації засуджених, стратегію Державної кримінально-виконавчої служби України для забезпечення цього процесу є соціальне партнерство, яке передбачає співпрацю усіх причетних державних інституцій та громадськості, у центрі якої є якнайкраще забезпечення інтересів дітей, що перебувають у конфлікті із законом.

Голик, А.А. Стан забезпечення прав неповнолітніх у пенітенціарних закладах України [Текст] / А.А. Голик ; наук. кер. В.О. Панкратова // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : збірник тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (11-12 грудня 2009 року). – Суми : УАБС НБУ, 2009. - С. 156-158.